

викладач-тьютор виконує роль спостерігача, який мотивує студентів та інколи направляє дискусію у випадку, коли вона непродуктивна). Основними завданнями дискусії є: виділити в отриманому блоці інформації ті ключові моменти, які дозволяють запідозрити ураження тієї чи іншої системи, а також містять важливу інформацію про пацієнта; скласти список питань для самостійного вивчення на підставі тих понять, термінів, даних, які студентам невідомі; скласти список робочих гіпотез стосовно даного пацієнта. При цьому необхідно зауважити, що для студентів 2 курсу, які навчаються за даною методикою, проблемно-орієнтоване навчання слугує не для отримання клінічних знань, а, головним чином, для вивчення базових дисциплін (анатомія, патологічна анатомія, фізіологія, патологічна фізіологія, гістологія, біохімія, фармакологія, та інші), але дисциплін не самих по собі, а в контексті конкретної клінічної ситуації. 3. Самостійна підготовка. 4. Додаткова інформація щодо хворого, повторна дискусія, аналіз інформації, визначення варіантів можливих рішень, накопичення та узагальнення досвіду. 5. Підведення підсумків кейсу, аналіз внеску кожного зі студентів у вирішення проблеми, планування наступного кейсу.

Значну роль в успішному виконанні завдань проблемно-орієнтованого навчання, формуванні у студентів вищезазначених якостей відіграє викладач-тьютор. Особливостями роботи тьютора при розгляді кейсу є мистецтво залучити до дискусії всіх студентів, створити таку робочу атмосферу, в якій кожен студент мав би можливість донести до інших свою думку, висловити гіпотези, навіть помилкові, що в подальшому обговорюються всією групою. Таким чином, тьютор виступає не джерелом інформації для студентів, а координатором та натхненником пізнавальної активності студентів. Звичайно, такі якості тьютора набуваються з досвідом роботи в малих групах студентів в проблемно-орієнтованому середовищі.

Вирішення проблем, сформульованих при вивченні кейсу, передбачає, звичайно, окрім самостійної роботи студентів, читання тематичних лекцій та проведення практичних занять зі студентами викладачів-клініцистів. Втім, структура як лекцій, так і практичних занять на базі клінічних кафедр, дещо відрізняється від звичної нам класичної структури. Частина кожної лекції присвячена викладенню необхідних базових, або клінічних знань, частина відводиться під дискусію між лектором, як експертом в даному клінічному питанні, та студентами. Практичне заняття також орієнтоване не на перевірку знань студентів, а на те, щоб продемонструвати їм необхідні клінічні навички, які студенти могли би потім вдосконалити, наприклад, під час самостійної роботи з манекенами, або при роботі у групі між собою.

Таким чином, постановка проблеми в рамках кейсу сприяє розвитку у студентів свідомого, мотиваційного підходу до учбового процесу. При цьому проблемно-орієнтоване навчання формує у студентів навички самоорганізації, самостійності у пошуку та засвоєнні інформації, підвищує рівень свідомого відношення до професійних знань, що отримуються, розвиває комунікативні та особистісні якості майбутнього лікаря, що в кінцевому результаті підвищує конкурентоспроможність випускника на ринку праці.

УДК 378.147.227

**ШЛЯХ ВІД МЕНТОРА ДО ПОМІЧНИКА ТА МОТИВАТОРА: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ТРЕНІНГІВ
ВИКЛАДАЧІВ ДЛЯ ПРОБЛЕМНО ОРІЄТОВАНОГО НАВЧАННЯ В МАЛИХ ГРУПАХ**

Черковська О.С., Сичов Р.О.

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: проблемно-орієнтоване навчання, тьютор, тренінг, кейс.

Тьютор – це викладач в системі проблемно-орієнтованого навчання. Традиційно роль тьютора в невеликій групі студентів зводиться до ролі інструктора або лідера. Його завданням є активізація роботи групи студентів, направлення їх дискусії в необхідне русло.

Ключова відмінність тьютора від традиційного викладача в тому, що тьютор повинен не передавати знання, а уважно спостерігати за дискусією студентів, активізувати «мовчазних» студентів, привчити їх не боятися висловлювати свої думки, аргументовано відстоювати їх, а лідерів в студентській групі привчити прислухатися до чужої думки. Тобто завдання тьютора навчити студентів працювати в команді, допомогти їм розвинути клінічне мислення. Тьютор повинен бути орієнтованим на студентів, допомагати їм проявити себе.

Безперечно, такі навички є новими для викладачів, вони повинні розвиватися та вдосконалюватися. Початковим етапом розвитку навичок тьютора є тренінг, в подальшому ж вони вдосконалюються безпосередньо під час занять проблемно-орієнтованого навчання. На базі Запорізького державного медичного університету було проведено декілька тренінгів для викладачів: перший - наприкінці травня 2014 року, другий - в жовтні 2014 року. В першому тренінгу приймали участь 3 нових кандидата на роль тьютора та 4 тьютора, які були сертифіковані раніше за результатами тренінгу, проведеного в грудні 2013 року досвідченими викладачами з університету Святого Георга м. Лондон (Великобританія). Другий тренінг проведено за участю 3 кандидатів на роль тьюторів. Два майбутні тьютори були викладачами клінічних кафедр, два – з кафедр базових дисциплін, і два - з кафедр фармацевтичного факультету. Тренінги проводили за наступною схемою: спочатку майбутні тьютори отримували інформацію про проблемно-орієнтоване навчання, його принципи та відмінності від традиційного навчання, про особливості проведення занять, їх структуру, про труднощі, з якими вони можуть стикнутися. В той же день ми проводили тренінг з використанням одного з початкових кейсів при цьому в якості студентів виступали самі кандидати в тьютори, а один грав роль викладача. Ця частина тренінгу займала близько години, таким чином кожен з майбутніх тьюторів відчув себе в ролі викладача і студента. Друга частина тренінгу проводилася з групою з 8 студентів, з використанням того самого кейсу. Тренінг зі студентами проводився протягом 2 днів (перше та друге заняття), тьютори мінялися по черзі, з проміжком 20-40 хв., тьютор-тренер спостерігав за процесом і допомагав тьюторам керувати процесом. На перервах з кожним з тьюторів проводились бесіди, вказувались їх помилки та досягнення.

Необхідно зазначити, що спочатку як викладачам, так і студентам, було важко переорієнтуватися на нову систему навчання. Викладачі спочатку намагалися направити студентів, підказати і весь час боролися з собою, щоб не домінувати в дискусії. Студенти спочатку весь час поглядали на викладача, чекаючи його схвалення або підказки. Але вже на другому занятті викладачі і студенти зрозуміли сенс цього навчання. Двоє з майбутніх тьюторів одразу відчули, як треба себе поводити на занятті з проблемно-орієнтованого навчання, іншим для цього знадобилось більше часу. Цей новий досвід сподобався як викладачам, так і студентам. В кінці першого дня тренінгу були обговорені перші враження кандидатів. Сама система їм дуже сподобалася, але вони відзначили, що важко привчити поводити себе не так, як на традиційних заняттях. Вони висловили думку, що така система навчання привчає студентів до клінічного мислення, до роботи в команді, до самопідготовки. Також при такому методі навчання студенти розуміють, що для лікування пацієнтів їм знадобляться знання базових дисциплін (біохімії, фізіології, анатомії, патофізіології тощо).

Наприкінці тренінгу студенти мали нагоду висловити свою думку про проблемно-орієнтоване навчання. Їм дуже сподобалась така система навчання, вони бачать її необхідність для розвитку клінічного мислення, також вони відмітили, що вчать слухати один одного, вони з інтересом шукали інформацію дома самостійно. Один студент відмітив мінус: неможна лінуватися, треба вчитися самому.

Таким чином, проблемно-орієнтоване навчання є необхідним в підготовці лікаря, тому що розвиває клінічне мислення, інтерес до самопідготовки та самовдосконалення, вміння працювати в команді. Тренінги тьюторів повинні проводитися в декілька етапів: на першому етапі кожен з них повинен відчути себе і студентом і тьютором, другий етап повинен проводитися зі студентами. Чим різноманітніший склад студентів, тим краще для тренінгу,

тому що викладач може спробувати себе з іншими студентами. Незважаючи на те, що сама система проблемно-орієнтованого навчання припускає, що тьютором може бути взагалі не медик за освітою, щоб виключити можливість підказки, на нашу думку тільки медик може помітити помилки студентів в розборі кейсу і запропонувати розібрати детальніше, щоб вони помітили самі свою помилку. Таким чином виключається можливість неправильного засвоєння матеріалу.

УДК 378.147:378.011.3-051

**СИСТЕМА НЕПРЕРЫВНОГО ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ МЕДИЦИНСКИХ ВУЗОВ
В РАМКАХ ПРОЕКТА «TEMPUS»**

Беленичев И.Ф., Моргунцова С.А., Бухтиярова Н.В.
Запорожский государственный медицинский университет

Ключевые слова: непрерывное образование, проект PBL.

Идея непрерывного образования – «образования в течение всей жизни», принятая мировым сообществом (Болонский, Брюге-Копенгагенский процессы), стала одной из ведущих тенденций отечественной педагогики и, особенно, актуальна для медицинского образования. Качественная подготовка высококвалифицированных кадров для здравоохранения будет эффективной, если преподаватели медицинского вуза будут постоянно совершенствовать свое мастерство как в профессиональной (медицинской), так и в психолого - педагогической сфере. Итоговые документы проекта PBL и результат деятельности рабочей группы преподавателей ЗГМУ свидетельствуют об успешном выполнении поставленных задач. В ходе выполнения проекта Ректоратом и Методическим Советом ЗГМУ были разработаны квалификационные требования для преподавателей биологических, медико-биологических и клинических кафедр работающих в рамках проекта PBL усовершенствованы аттестационные механизмы педагогических кадров. Также внедрены современные инструменты по контролю качества преподавания на этих кафедрах, усовершенствованы рабочие программы. Проводится модернизация подготовки преподавателей кафедр работающих в рамках проекта, в процессе которой интегрируется и внедряется европейский и отечественный опыт подготовки профессорско-преподавательского состава в системе непрерывного проблемно-ориентированного образования, рефлексии и реализации его в ЗГМУ. С этой целью методическим советом ЗГМУ, учебной частью и кафедрами, участвующими в проекте PBL, разрабатываются новые психолого-педагогические и организационно-методические механизмы учебного процесса.

УДК 378.147:61

ПРОБЛЕМНО-ОРИЄТОВАНЕ НАВЧАННЯ В МЕДИЦИНІ

Фурик О.О., Онищенко Т.Є., Черковська О.С., Рябокони О.В.
Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: проблемно-орієнтоване навчання, принципи викладання, роль викладача та студента.

У зв'язку з розвитком ринку праці, загального культурно - освітнього рівня населення землі, введенням моделі кредитної технології навчання і багатоступінчастої освіти постала проблема у підготовці професійних кадрів, які були б не тільки добре поінформованими, а й могли розвивати науково-технічний прогрес для вирішення нагальних проблем суспільства і відповідати його вимогам. Для досягнення цієї мети в системі вищої освіти країн Європи та